

The Cyborg Manifesto, ตอนนำ ฮาราเวย์ และมานุษยวิทยา The Cyborg Manifesto, Donna Haraway and Anthropology

ญาณวิทยาเย้ยหยัน (ironic epistemology)

บทความเรื่อง A Cyborg Manifesto ของดอนน่า ฮาราเวย์ ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1985 เปรียบเสมือนเป็น “นิเวศวิทยาของความรู้” (Sofoulis, 2015) ซึ่งเป็นทั้งการโต้แย้ง ทำทลาย ล้มล้าง และวิพากษ์ความรู้กระแสหลักที่ถูกสถาปนาขึ้นโดยกระบวนการทัศน์แบบปฏิฐานนิยมและระบบเหตุผลวิทยาศาสตร์ซึ่งครอบงำและชี้้นำความจริงและความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากล ข้อวิพากษ์ของฮาราเวย์พยายามชี้ให้เห็นว่าวิธีการสร้างความรู้เกี่ยวกับโลกล้วนเกิดขึ้นจากหลายสิ่งหลายอย่างที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน โดยมีได้มีความรู้วิทยาศาสตร์เท่านั้นที่อยู่เหนือกว่าความรู้แบบอื่น ในการใช้คำว่า “Cyborg” ของฮาราเวย์ มีลักษณะเป็นการเสียดสีแดกดันและเย้ยหยันเพื่อที่จะวิจารณ์เส้นแบ่งที่แข็งตัวที่แยกมนุษย์ออกจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น หรือเครื่องจักรที่เป็นวัตถุสิ่งของ ความหมายของ “Cyborg” ยังเป็นการวิจารณ์วิธีคิดเฟมินิสต์ซึ่งมักหมกมุ่นอยู่กับการเมืองของอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งแบ่งแยกหญิงชายออกจากกันแบบขาวกับดำ ในทางกลับกันความคิดของฮาราเวย์ไม่เชื่อว่าความเป็นหญิงและชายมิใช่สิ่งที่อยู่ตรงกันข้าม แต่หลอมรวมเชื่อมประสานเข้าหากัน ขณะเดียวกัน ฮาราเวย์พยายามกระตุ้นให้เฟมินิสต์ทบทวนวิธีคิดใหม่เพื่อก้าวข้ามไปสู่การมองเห็นสิ่งที่มีไข่มนุษย์ที่ดำรงอยู่และมีส่วนสร้างโลก (Ferrando, 2014)

ฮาราเวย์ชี้ให้เห็นการพังทลายของเส้นแบ่ง 3 ลักษณะ คือ (1) เส้นแบ่งระหว่างมนุษย์กับสัตว์ (2) เส้นแบ่งระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักร และ (3) เส้นแบ่งระหว่างโลกวัตถุกับสิ่งที่มีชีวิต การสลายเส้นแบ่งนี้เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สิ่งๆ ดูเหมือนแยกขาดจากกัน เข้ามาอยู่ในพื้นที่เดียวกันและนำไปสู่สถานะ “คลุ่มเครือ” ของการดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งต่าง ๆ จนไม่สามารถตัดสินได้ว่าอะไรคือธรรมชาติและสิ่งที่ถูกประดิษฐ์ขึ้น สภาวะไร้เส้นแบ่งดังกล่าวส่งผลสะท้อนต่อความคิดเรื่องคู่ตรงข้ามระหว่าง “ธรรมชาติ” กับ “วัฒนธรรม” ซึ่งนักมานุษยวิทยามักคุ้นเคยและเชื่อว่าพรมแดนของสองสิ่งนี้อยู่แยกจากกันตลอดเวลา ข้อถกเถียงของฮาราเวย์ได้เปลี่ยนวิธีคิดใหม่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของโลกทางกายภาพ พร้อมเสนอการอธิบายเชิงภววิทยาที่นำเอาธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ามาหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยวิธีคิดนี้ทำให้เกิดความเข้าใจที่ว่า “Cyborg” คือสภาวะของการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างเครื่องจักรและธรรมชาติ สิ่งนี้หมายถึงวัตถุที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมิได้แยกออกเป็นคนละด้าน แต่แทรกตัวอยู่ในความสัมพันธ์ที่พึ่งพากัน ในแง่นี้ กายกับจิต วัตถุและสิ่งที่มีชีวิตคือสิ่งเดียวกัน

ความคิดเรื่อง “Cyborg” ส่งผลให้ความรู้แบบตะวันตกที่ยึดติดกับระบบเหตุผลแตกสลายลงไป ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความจริงแท้ ความคิดเรื่องเอกภาพ และความคิดเรื่อง

ธรรมชาติที่บริสุทธิ ทฤษฎีดังกล่าวเติบโตและขยายตัวแผ่อิทธิพลไปทั่วโลกภายใต้ระบอบอำนาจวิทยาศาสตร์และลัทธิอาณานิคม ฮาราเวย์วิจารณ์ว่าอำนาจความรู้แบบชายเป็นใหญ่ที่ก่อตัวอย่างแน่นหนาในสังคมตะวันตกคือต้นเหตุของการสร้างกลไกเอดเอาเปรียบและกดขี่ข่มเหงโดยอาศัยบรรทัดฐานของการแบ่งหมวดหมู่และการแบ่งคู่ตรงข้าม ระบบอำนาจนี้ด้วยค่าผู้หญิง สิ่งมีชีวิตชนิดอื่น และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีใช้คนผิวขาว อคติทางเชื้อชาติและการดูหมิ่นเหยียดหยามมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นในดินแดนต่าง ๆ ว่าล้าหลังหรือด้อยความเจริญ ล้วนเกิดจากวิธีคิดที่แบ่งแยกความฉลาดออกจากความโง่เขลา ฮาราเวย์คิดว่า “Cyborg” เปรียบเสมือนลูกหลานนอกกฎหมายของลัทธิทุนนิยมแบบปีศาจไทย เนื่องจาก สภาวะของ “Cyborg” อยู่นอกขอบเขตของเหตุผล กฎระเบียบและความจริงที่เป็นสิ่งสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้ามมันกำลังรื้อทำลายโครงสร้างและตรรกะแบบทุนนิยม วิธีคิดแบบสารัตถะนิยมอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ และลัทธิเสรีนิยมใหม่ที่แผ่ขยายอำนาจไปในโลกปัจจุบัน

ในกรณีของทฤษฎีเฟมินิสต์ ฮาราเวย์โต้แย้งว่ากระบวนการทัศน์ของเฟมินิสต์มักจะแยกพรหมแดนชายออกจากหญิง และตอกย้ำว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่า ขณะที่ผู้หญิงถูกปิดกั้นสิทธิและเสรีภาพ ฮาราเวย์จึงให้ข้อเสนอแนะแก่เฟมินิสต์ว่าควรเอาตนเองออกจากวิธีคิดสารัตถะนิยมและธรรมเนียม เพื่อไม่มองความเป็นหญิงในแบบนุ่มนวลอ่อนหวานหรือเป็นเพศแม่ตามที่ธรรมชาติให้มา แต่ควรมองความเป็นหญิงในฐานะเป็นสิ่งประกอบสร้างจากความแข็งแกร่งและความอ่อนหวาน สภาวะหลอมรวมดังกล่าวคือลักษณะของ Cyborg ที่มีเพศสภาพหลายลักษณะอยู่รวมกัน ในแง่นี้ความคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศที่แยกชายและหญิงจึงอาจมิใช่สิ่งจำเป็นสำหรับการจัดระเบียบของการดำรงอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ฮาราเวย์เชื่อว่ามนุษย์ควรมีเสรีภาพที่จะสร้างเพศสภาพของตัวเองโดยไม่ยึดติดอยู่กับหมวดหมู่และกฎเกณฑ์ใด ๆ ข้อเสนอนี้คือหมุดหมายของช่วงเวลาหลังข้ามพ้นเพศสภาพ (post-genderism) (Haraway, 2004) อย่างไรก็ตาม ข้อวิพากษ์ของฮาราเวย์ ทำให้เฟมินิสต์กระแสหลักรู้สึกกระอักกระอ่วนและไม่ยอมรับในข้อวิพากษ์เหล่านั้น (Grebowicz & Merrick, 2013)

สภาวะของ Cyborg

ฐานคิดเกี่ยวกับ Cyborg คือการเห็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมผสมรวมเข้ากัน ขณะเดียวกันก็เปิดเผยให้เห็นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่ซับซ้อน มีความคลุมเครือ ไม่มีขอบเขตพรหมแดนที่ชัดเจนตายตัว ซึ่งเป็นสภาวะของสิ่งที่กำลังดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ไม่มีสิ่งเรียกว่าจุดสุดท้าย ความคงที่ หรือความสมบูรณ์ สิ่งสำคัญคือรื้อถอนระบบอำนาจที่ถูกควบคุมโดยผู้ชาย สภาวะของ Cyborg ปรากฏขึ้นในลักษณะเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมประสานเข้าหากัน (the lines of affinity) โดยไม่จำเป็นต้องก่อรูปหรือสถาปนาอัตลักษณ์ที่ชัดเจน สภาวะดังกล่าวคือการข้ามพ้นความเป็นศูนย์กลางของมนุษย์ และขยับไปสู่การผสมผสานเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ฮาราเวย์เชื่อว่าการทำลายแบบแผนที่ตายตัวของสิ่งต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้โดยยอมให้วัฒนธรรมชาติเป็นส่วนเดียวกับวัตถุที่เป็น

จักรกล รวมทั้งการให้วัตถุทั้งหลายเคลื่อนข้ามไปมาได้โดยอิสระโดยไม่ต้องมีกฎระเบียบมาควบคุมและบังคับ เช่นการไม่ยึดติดกับอัตลักษณ์ทางเพศที่ตายตัว แต่สามารถให้แบบแผนและคุณลักษณะทั้งหญิงและชายสลับสับเปลี่ยนและผสมผสานกันได้

ในช่วงทศวรรษ 1990 ความคิดของฮาราเวย์ดำเนินไปพร้อมกับข้อถกเถียงของนักวิชาการสายหลังสมัยใหม่จำนวนมาก ซึ่งต่างออกมาวิพากษ์วาทกรรมกระแสหลักเกี่ยวกับความจริงที่สมบูรณ์เพียงหนึ่งเดียว ในขณะที่นักวิชาการหลังสมัยใหม่เสนอการทำความเข้าใจ “ความจริง” ที่ถูกสร้างขึ้นจากความรู้ที่หลากหลายซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของกระบวนทัศน์สัมพัทธนิยมทางญาณวิทยา (epistemological relativism) เป้าหมายคือการถกเถียงเรื่องกระบวนกรสร้างควมหมายที่ผูกขาดโดยความรู้วิทยาศาสตร์ตะวันตก ซึ่งสร้างผลกระทบเชิงสังคมที่ละเอียดและดูแลณมิติทางอารมณ์และความรู้สึก มีการแยกความรู้วิทยาศาสตร์ออกจากงานศิลปะและสุนทรียศาสตร์ มีการให้คุณค่าต่อระบบเหตุผล ด้อยค่าวิธีสร้างสรรค์แบบจินตนาการซึ่งถูกตีตราว่าไร้เหตุผล ข้อเสนอของฮาราเวย์กลายเป็นผีร้ายที่ตามหลอกหลอนนักคิดแบบปฏิฐานนิยมซึ่งหวาดหวั่นว่าสังคมจะล่มสลายหากไร้มาตรฐานความจริงที่เป็นสากล การต่อต้านความคิดของฮาราเวย์จึงเป็นปรากฏการณ์ในโลกวิชาการที่คล้ายกับสงครามแย่งชิงพื้นที่ความรู้ซึ่งผูกขาดด้วยกระบวนทัศน์เหตุผลนิยมและอำนาจของภาษาที่ใช้สร้างควมหมายเกี่ยวกับความจริงและการดำรงอยู่ของโลก

ฮาราเวย์เปรียบเสมือนจุดเปลี่ยนทางข้อเขียน (textual turn) ซึ่งอำนาจของภาษาเขียนกำลังถูกตรวจสอบ และการเปิดพื้นที่ให้ประสบการณ์อื่นที่ไม่ได้แสดงออกด้วยข้อเขียนให้มีเสียงเพิ่มขึ้น อิทธิพลความคิดเรื่อง Cyborg ของฮาราเวย์ที่ตกทอดมาถึงวงวิชาการในปัจจุบันคือการทบทวนสภาวะของความซับซ้อนที่ประกอบด้วยมนุษย์และสิ่งที่มีใช้มนุษย์เชื่อมเข้าหากัน ซึ่งถือเป็นวิธีการสร้างความรู้ที่ต่างไปจากกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยมแบบสุดโต่ง ความคิดของฮาราเวย์ได้เปิดพื้นที่ความรู้ที่เคยถูกมองข้ามให้เข้ามามีส่วนถกเถียงเกี่ยวกับความจริงและการดำรงอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่ง (Ang, 2011)

แนวคิด Cyborg ในวงวิชาการ

ปัจจุบัน นักวิชาการตีความ Cyborg ภายใต้วิธีอุปมาอุปมัย มากกว่าจะเข้าใจสภาวะ Cyborg ในฐานะเป็นการวิพากษ์ญาณวิทยาแบบคู่ตรงข้ามและการข้ามพ้นไปจากวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยม (post-positivist ironic epistemology) (Sofoulis, 2015) ความเข้าใจเกี่ยวกับ Cyborg ในวงวิชาการมักจะเน้นย้ำในประเด็นการผนวกรวมตัวตนของมนุษย์เข้ากับเทคโนโลยีและสื่อใหม่ นำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์สังคมที่มนุษย์พึ่งพิงนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์จนทำให้มนุษย์แยกไม่ออกจากเครื่องจักร ความเข้าใจดังกล่าวกำลังทำให้สภาวะคลุมเครือถูกลดทอน และหันเหไปสนใจเพียงวัตถุที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จากชีวภาพและเทคโนโลยี ในแง่นี้ Cyborg จึงกลายเป็นภาพตัวแทนของเสรีภาพใหม่ที่ทำให้มนุษย์แสดงศักยภาพที่ล้ำหน้ากว่าเดิม ซึ่งถือเป็นการแสวงหาความสมบูรณ์แบบชนิดใหม่ที่กระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยมเคย

แสวงหาและต้องการใช้วิทยาศาสตร์เป็นคำตอบ นอกจากนี้ Cyborg ถูกทำให้เป็นสัญลักษณ์ของตัวตนแบบใหม่ที่ต่อต้านกฎระเบียบสังคมและขยายจินตนาการเกี่ยวกับการมีชีวิตที่เลือกได้

Sofoulis (2015) เสนอว่าวิธีการทำความเข้าใจสถานะ Cyborg ตามความคิดของฮาราเวย์ จำเป็นต้องมองไปที่คำอธิบายของอำนาจที่ใช้ควบคุมโลกและผลักดันให้ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมารับใช้ผู้เสียเปรียบทางสังคมและต่อสู้กับระบอบอำนาจที่สร้างความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้กับมนุษย์ แนวคิดของฮาราเวย์คือต้นแบบที่กระตุ้นให้เกิดการทำลายอำนาจ และยังเป็นแนวทางนำไปสู่การตั้งคำถามต่อความไม่เท่าเทียมที่ยังคงเกิดขึ้นในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับ Cyborg ในฐานะเป็นการรื้อกระบวนทัศน์ผู้ตรงข้ามและวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยม ยังทำให้เกิดการตั้งคำถามใหม่ๆ เกี่ยวกับความจริงที่ชี้นำโลก โดยเฉพาะความจริงที่ถูกสถาปนาขึ้นโดยรัฐและระบบทุนนิยมซึ่งทำลายความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ความจริงเกี่ยวกับระบบตลาดและการบริโภคเร่งการใช้ทรัพยากรอย่างไร้ขอบเขตและปราศจากความรับผิดชอบ ส่งผลให้ทิศทางของมนุษย์มุ่งเน้นไปสู่ความสำเร็จทางวัตถุเพียงด้านเดียว ในแง่นี้ ความคิดเกี่ยวกับ Cyborg กำลังตรวจสอบทิศทางของมนุษย์ที่ถูกควบคุมด้วยระบบอำนาจเงินตราและหลักการเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ ผลที่ตามมาคือมนุษย์ถูกมองเป็นเพียงกลไกทางการตลาด

Sofoulis (2015) วิจารณ์ว่าแนวโน้มการพัฒนาของรัฐสมัยใหม่ในปัจจุบันมักจะแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยการส่งเสริมนโยบายที่ผนวกรวมความรู้สังคมศาสตร์เข้ากับความรู้วิทยาศาสตร์ โดยเชื่อว่าการทำให้ความรู้สองส่วนนี้เข้ามาอยู่ในนโยบายเดียวกันจะช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม แต่การผนวกความรู้ภายใต้ระบอบอำนาจที่ยังมีนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้กำหนดทิศทางและตัวชี้วัด สิ่งที่เกิดขึ้นมิใช่การแก้ปัญหาสังคมและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามมันกลับกลายเป็นเพียงการนำความรู้ชายขอบเข้าไปปรับใช้ความรู้กระแสหลักที่ยังมีวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยมเป็นโครงสร้างหลัก ข้อมูลเชิงสถิติและเชิงปริมาณยังคงมีความสำคัญและมักจะถูกนำไปใช้เป็นข้อกำหนดเชิงนโยบายมากกว่าจะเห็นคุณค่าข้อมูลเชิงประสบการณ์และอารมณ์ความรู้สึกของคนกลุ่มต่างๆ Santos (2009) ตั้งข้อสังเกตว่าข้อมูลความรู้เชิงปริมาณที่บ่งบอกจำนวนที่ชัดเจนยังคงเป็นดัชนีในการกำหนดนโยบายและประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาชาติ ซึ่งถือเป็นความรู้แบบผูกขาดหรือเป็นระบอบเผด็จการทางญาณวิทยา (epistemological fascism) ที่ตัดทิ้งวิธีการแสวงหาความรู้แบบอื่นๆ ดังนั้น เรื่องทำลายคือการทำให้ให้นักวิทยาศาสตร์ที่มีวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยมเห็นคุณค่าและความสำคัญของญาณวิทยาที่หลากหลาย

หากความรู้จากวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยมเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของความรู้ (knowledge ecology) ฉะนั้น ในการสร้างความเท่าเทียมและความหลากหลายของความรู้ที่จะนำมาใช้สร้างความเท่าเทียมทางสังคม จึงต้องทำให้เกิดการใช้ความรู้จากวิธีคิดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ความรู้ที่ต่างไปจากกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และปฏิฐานนิยมไม่ควรถูกลดทอนหรือถูกกลืนหายไปในตรรกะเชิงปริมาณ (Sofoulis, 2015) ข้อวิจารณ์ของฮาราเวย์ช่วยให้เกิดคำถาม

ต่อไปว่านักวิทยาศาสตร์จะตระหนักได้ว่า “ความรู้” ที่ตนเองสร้างขึ้นมิได้มีความเป็นกลาง แต่ดำรงอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่โยงใยอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ Gandy (2010) อธิบายว่าแนวคิด Cyborg ของฮาราเวย์ถูกตีความจากวงการวิทยาศาสตร์ในฐานะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ที่ช่วยทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตสะดวกสบายมากขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนากายภาพของมนุษย์ด้วยอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทำให้มนุษย์สมบูรณ์แข็งแรงมากขึ้น (Clynes & Kline, 1995) อย่างไรก็ตาม ฮาราเวย์มองเทคโนโลยีในฐานะเป็นกลไกของการปลดปล่อยจากอำนาจที่ครอบงำมนุษย์ (Lykke & Braidotti, 1996)

Cyborg และมานุษยวิทยา

ความคิด Cyborg ของฮาราเวย์ยังเป็นวิธีทบทวนพรมแดนของพื้นที่ในฐานะเป็นประสบการณ์เชิงสังคม และการตั้งคำถามเกี่ยวกับพื้นที่ของร่างกายในเชิงชีววิทยาและพื้นที่ของเทคโนโลยีซึ่งเชื่อมเข้าหากันมากขึ้น เช่นร่างกายของคนไข้ที่ถูกเทคโนโลยีทางการแพทย์เข้ามาปรับปรุงซ่อมแซม พื้นที่ที่เชื่อมโยงนี้มีได้แยกขาดระหว่างวัฒนธรรมกับธรรมชาติ แต่พรมแดนสองอย่างนี้ดำรงอยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ในแง่นี้ Cyborg จึงเป็นประสบการณ์ทางร่างกายที่มนุษย์มีต่อพรมแดนของพื้นที่ ประสบการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับ “การมีตัวตน” ที่เคยถูกเชื่อว่ามีเอกภาพและมั่นคง ความคิด Cyborg ทำให้เห็นตัวตนที่ถูกรื้อทำลายและสร้างใหม่ตลอดเวลา กล่าวคือ ตัวตนของมนุษย์เป็นลูกผสมระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม (Black, 2014) ในประเด็นนี้ นักมานุษยวิทยา Escobar (1994) นำไปใช้เพื่ออธิบายว่าความเป็นมนุษย์ต้องทำความเข้าใจตัวตนที่เป็นผลผลิตของสิ่งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น นั่นหมายถึง การศึกษามนุษย์ในฐานะเป็น cyborg subjects มากกว่าจะศึกษามนุษย์ที่เป็นองค์ประกอบทางชีววิทยา ความเข้าใจนี้ช่วยขยายขอบเขตความเป็นตัวตนที่มิใช่เพียงจินตนาการในนิยายวิทยาศาสตร์ แต่มนุษย์ในชีวิตประจำวันคือสิ่งที่ประกอบสร้างจากสภาวะ cyborg

ความคิดของฮาราเวย์ปูทางให้การศึกษามานุษยวิทยาพันมนุษย์มีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างวิธีคิดใหม่เกี่ยวกับศักยภาพของมนุษย์ที่ดำเนินไปพร้อมกับสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์อื่นและวัตถุภาวะที่เข้ามาอยู่ในปฏิบัติการทางสังคม วิธีคิดนี้เปลี่ยนประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และย้อนกลับมามองตัวตนของมนุษย์ในฐานะเป็นสิ่งที่ไม่คงที่และคลุมเครือ (ambiguous body) แต่ถูกสร้างและถูกปรับแต่งให้เปลี่ยนสภาพอยู่ตลอดเวลา (Gray & Mentor, 1995)

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ

ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

- Ang, I. (2011). Navigating complexity: from cultural critique to cultural intelligence. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 25 (6), 779-794.
- Black, D. (2014). Where Bodies End and Artefacts Begin. *Body & Society*, 20(1), 43.
- Clynes, M.E. & Kline, N.S. (1995). Cyborgs and Space', in Chris Hables Gray (ed), *The Cyborg Handbook*. London: Routledge.
- Escobar, A. (1994). Welcome to Cyberia: Notes on the Anthropology of Cyberculture. *Current Anthropology*, 35(3), 211-231.
- Ferrando, F. (2014). Posthumanism. *Kilden Journal of Gender Research*, 2, 168-172.
- Gandy, Matthew (2010). The Persistence of Complexity: Re-reading Donna Haraway's Cyborg Manifesto. *AA Files*, 60 (60): 42-44.
- Gray, C. H. & Mentor, S. (1995). The Cyborg Body Politic. In Chris Hables Gray, (ed.) *The Cyborg Handbook*. New York: Routledge.
- Grebowicz, M. & Merrick, H. (2013). *Beyond the Cyborg: Adventures with Donna Haraway*. New York: NY: Columbia University Press.
- Haraway, D. (1985). A manifesto for cyborgs: Science, technology and socialist feminism in the 1980s. *Socialist Review*, 80. Reprinted in D. Haraway (1991). A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century. In *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. (pp.149- 181). New York: Routledge.
- Haraway, D. (2004). Cyborgs, Coyotes, and Dogs: A Kinship of Feminist Figurations' and 'There are Always More Things Going on Than You Thought! Methodologies as Thinking Technologies". *The Haraway Reader*. (pp. 321-341). New York: Routledge.
- Lykke, N. & Braidotti, R. (Eds.). (1996). *Between Monsters, Goddesses and Cyborgs: Feminist Confrontations with Science, Medicine and Cyberspace*. London: Zed Books.
- Santos, B. (2009). A Non-Occidental West?: Learned Ignorance and Ecology of Knowledge. *Theory, Culture Society*, 26, 103-125.
- Sofoulis, Z. (2015). The Cyborg, its Manifesto and their relevance today: Some reflections. *Journal of Media and Communication*, 6(2), 8-15.